

МЯСТОТО НА ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЕТО ДНЕС. ПЪТИЦА ЗА УСПЕШНО ПРЕПОДАВАНЕ ВЪВ ВИРТУАЛНА СРЕДА

Ваня Налбантова

*Училище „Джон Атанасов“ – Чикаго
Институт за кирилски езици – Чикаго*

Резюме. Статията разглежда методическите предизвикателства, които стоят пред съвременните учители в надпревата с високите технологии и социалните медии да спечелят ангажираността на децата. Представени са добри практики, които са изпитани в класната стая от автора, както и редица интернет платформи и приложения, които могат да се използват в онлайн обучението. В статията са разгледани и икономическите предимства от използването на онлайн методи за обучение.

Keywords: online learning, teaching platform, flipped classroom method

Преди месец в „Ню Йорк Таймс“ Тони Шварц (Tony Schwartz) – известен бизнесмен, журналист и писател, тревожно заостри вниманието върху т.нар. от него „пристрастяване към технологиите“. Медицинските и изследователските области все още не са стигнали до ясен консенсус относно термина „пристрастяване към технология“ и кои фактори го разграничават от „проблемна употреба“ или „лош навик“. „*Учениците от среден курс прекарват шест часа пред електронни устройства, а от гимназиален – умотомрачителните девет часа на ден*“, казва авторът. По-рано тази година от анализ на „Common Sense Production“ става ясно обаче, че децата от осем до осемнайсет години използват 85% от това време в развлекателните мрежи.

„*Детето ми е пристрастено към видеоигрите, какво да правя?*“, пита родител. В по-горе посочения материал „Addicted to Distraction“ самият Шварц признава проблема си да гледа в електронните устройства постоянно. Нерешено е да се очаква подрастващите да контролират поведението си, когато и възрастните не успяват.

Светът е променен. Зависимостта ни от технологиите е непрекъсната. Основните въпроси, които се очертават днес, са: Нашите човешки връзки променят ли се от нашите технологични връзки? Честотата и качеството на

употреба на технологии променя ли основните ни човешки взаимодействия и поведение? И ако тези въпроси основно засягат киберпсихологията, то за педагозите остава нелеката задача да преосмислят и пренаредят киберпространството на децата ни, за да извлекат максимална полза от технологичното им пристрастяване за усъвършенстване на обучението. Ако виртуалната среда е новата реалност, образователната система трябва да я усвои, да се слее с нея, да я ползва и контролира. Опитът и знанието ще си прокарат успешно път, ако се възползват от новия инструментариум. Затова вниманието на специалистите днес е насочено към преосмисляне теориите на преподаване. Учени смятат, че сега е времето да се използва тази „електронна зависимост“ за подобряване на „образователната производителност“. Днес в САЩ колежи и университети масово се насочват към онлайн уроци. 70% от ръководните им академични съвети са съгласни, че този нов метод на обучение е от решаващо значение за тяхната дългосрочна политика. Три са основните предизвикателства, пред които са изправени училищата, които смятат онлайн курсовете, за основен двигател в бъдеще:

1. Постигане на ангажираност на учениците и успех.
2. Намаляване на разходите.
3. Избор на подходяща технология.

Проблем 1: Постигане на ангажимент и успех

Основното предизвикателство за всеки педагог днес е как да завладее вниманието и да стимулира процеса, за да поддържа и подобрява резултатите от обучението. Какъв формат да използва за своите класове (ръководени на живо, напълно онлайн или смесени). Американското министерство на образованието заедно с NCAT създаде концептуална рамка, която определя дванайсет различни вида онлайн обучение.

Някои от най-добрите практики са: на първо място – познаване особеностите на възрастовата група и ниво, според които да се избере интригуващ формат.

За навлизане в нова онлайн рамка е практика да се започне със смесеното обучение. Повечето от днешните ученици са така нареченото „цифрово поколение“ с основни характеристики:

- израснали с интернет и мобилни устройства;
- необходимо е незабавно удовлетворение, никаква толерантност към закъснения;
- изискване на своевременна обратна връзка;

- гъвкавост във „време и място“;
- гъвкавост в смяна на дейности.

С други думи, днешните ученици се нуждаят от мобилно обучение, мигновени резултати, своевременна помощ без ограничения на мястото, възможност за работа с връстници, премахване на ангажиращи формати.

Учениците се променят с всяко следващо поколение, което изисква и методиката да се развива, за да бъде рамката винаги подходяща и завладяваща. Първата стъпка е да се отхвърлят всички подходи, които не отговарят на очакванията на аудиторията. Пример е един от по-новите формати, които преподаватели ползват **Course Management Systems, за самостоятелно онлайн обучение** без взаимодействие в реално време, без колективни задачи, без човек за обратна връзка в момента на урочната лекция. Много ученици намират този онлайн урок за скучен. Обучаемият има малък контакт с преподавател или група. Ниското взаимодействие води до ниска ангажираност и до незавършване на класа. „*Запис на преподавателя и контактуване с имейли е вече стара система*“, казва специален доклад за списание Time.

Смесено обучение. Съчетава елементи на онлайн обучение с по-традиционното „лице в лице“ преподаване, за да допълни, но не и да замени контакта с учителя. Това осигурява най-доброто от двата модела – гъвкавостта на цифровите ресурси, както и силните страни на инструктор ръководени класове.

Днешните преподаватели, като цяло, са съгласни, че смесеното обучение постига по-добри резултати дори от традиционното обучение в класната стая или 100% онлайн обучението.

Министерството на образованието на САЩ потвърди силата на тази система след направени 180 проучвания и публикува анализи, в които се казва, че: „Учениците в онлайн условия показват знания, по-добри, отколкото тези, които учат същия материал чрез традиционния метод – лице в лице“. „Смесеното обучение помага на учителите и учениците да поддържат реална връзка, която изгражда ангажимент и е най-надежден подход за осигуряване на положителни резултати в обучението“. Чрез проследяване на прогреса на ученика инструкторът може да прецени областите за усъвършенстване и повишаване на ефективността на своята методика, да направи бързи корекции на курса, да прилага тактики на преподаване – като например забавяне, ускоряване, задаване на въпроси, предоставяне на повече писмени забележки и коментари, отделяне на индивидуално внимание, ако се налага. С поглед върху поведението на учениците, преподавателят може да се намесва подходящо, за да се гарантира успех.

Проблем 2: Намаляване на разходите за предоставяне на курсове. Както знаете, традиционните класове стават по-скъпи всяка година. Министер-

ството на образованието в САЩ непрекъснато сравнява предимствата и недостатъците на традиционното и онлайн обучението и стига до следните изводи.

– Учениците в онлайн класовете абсорбират материал по-бързо в предпочитаната от тях среда и време.

– Увеличава се скоростта на учебния процес чрез по-ефективно използване на времето: спестяват се часове пътуване (потенциално освобождава четири или повече часа седмично).

– Колкото по-бързо ученикът напредва, по-скоро записва следващо ниво и се дипломира в по-кратки срокове.

– Традиционният модел на уроци „лице в лице“ намалява максималната пропускателна способност на учениците (не всеки намира достъп до желанния клас и преподавател).

– Онлайн обучението позволява и на инструктора да се фокусира върху добавяне на по-голяма стойност на съдържанието, като се освободи от някои рутинни дейности, свързани с присъственото обучение.

– Намаляване на разходите за съоръжения, класни стаи, почистване и печат, осветление и др. Тези спестявания могат да се вложат за оборудване с нови технологии, свързани с успешни онлайн класове.

– Когато онлайн курс е разработен, материалите са записани, дискуссионни групи са създадени, тези цифрови активи могат да се използват многократно, за да достигне информацията до повече ученици.

– Онлайн разпространението на задания, литература, коментари, тестове е по-бързо и по-евтино.

От 2013 г. много изследвания прогнозираят сигурното бъдеще на онлайн класовете. Най-малко шест отделни проучвания на двайсет и два щата в САЩ са заключили, че преминаването към онлайн образование спестява пари, без да накърнява качеството. Националният център за академична трансформация (National Center for Academic Transformation – NCAT) има за цел да помогне за подобряване на резултатите в обучението, като същевременно намали разходите. NCAT прави това чрез проектиране на големи въвеждащи курсове за включване на повече онлайн компоненти още в по-ранните звена на образователната система.

Проблем 3: Избор на подходяща технология е предизвикателство, пред което се изправя всеки преподавател или училище, планиращи онлайн обучение. Тази технология трябва да е едновременно лека за ползване, педагогически ефективна и евтина. Веднага следват въпросите:

– Какви са задължителните базови функции и параметри за целите на съответното обучение?

– Кои ненужни екстри могат да се спестят?

– Как да се гарантира безпроблемна доставка и пълноценно обучение навсякъде и по всяко време?

- Трябва ли да се мисли за изграждане на собствена система?
- Трябва ли да се разчита на наследена техническа база или да се инвестира в нова?

– Ако е така, кое е най-доброто и рентабилно решение?

Това са сложни въпроси. Отговорите зависят най-вече от специфичните нужди на отделната институция. За да бъде ефективна онлайн платформата, учителите изискват тя да осигурява възможност за:

- *редизайн на целия курс;*
- *увеличаване на диалога между учениците;*
- *мониторинг;*
- *автоматизирана обратна връзка;*
- *осигуряване на поединична помощ;*
- *възможност за намеса;*
- *обучаване на неограничен брой студенти;*
- *постоянна помощ за поддръжка на ИТ системата.*

Обикновено изборът е между три категории образователни технологии: **Платформи за отворено обучение**, като Moodle, I Tutor, Canvas. Известно е, че от 2010 г. с помощта на Центъра за образователни инициативи в България също се експериментира с Moodle базираната учебната платформа -u4ilibteto.bg. Moodle свободен софтуер се разпространява без никакви лицензионни такси. Организацията могат да конфигурират софтуера, както те желаят. Консултантски фирми от трети страни го поддържат без затруднение.

Силни страни: ниска първоначална цена; с достатъчен бюджет може да се изгради завладяваща система.

Недостатъци:

– Общата стойност за поддръжка и управление може да надвиши първоначалната инвестиция.

– Успехът зависи от бюджета. Някои функции не могат да бъдат изпълнени без програмист. Малко възпитатели имат уменията и свободното време, за да управляват система с отворен код, и наемат външни консултанти за инсталиране, конфигуриране, интегриране, отстраняване на грешки и обучаване на персонала как да използва системата. Няма жива връзка със студента. За разлика от търговските системи Moodle изисква превключване между различни модули, функции и екрани, за да се виждат основните елементи като графики, съдържание и маркери. Това губи време, създава объркване.

Функции, липсващи на Moodle:

- Виртуална класна стая за живи, водени от инструктор уроци.
- Ограничени възможности за мобилно обучение.
- Заплащане чрез администратор.
- Player за видеострийминг изисква приставка.

Традиционни системи за управление на обучението (LMS/ Learning Management Systems), като Blackboard, Edmodo, Desire2Learn, GlobalScholar, CRTeacher 2 и др. Педагози определят LMS като „рамката, която обработва всички аспекти на процеса на обучение“. Това включва предоставяне на съдържание, проследяване и оценяване на напредъка на учениците, обратна връзка, работа с регистрация и администриране. Blackboard 9.1 включва също съдържание (срещу допълнително заплащане), което предупреждава учениците за крайни срокове и академични приоритети в рамките на един курс, позволява на преподавателя по-лесно да включи видео и снимки директно в текст, позволява на учениците да се свързват със своите онлайн класове с помощта на различни преносими устройства, като например iPhone или IPAD.

Силни страни: патентована система за управление на обучението и използване, силна своевременна поддръжка от корпорацията.

Недостатъци: много скъпа, с постоянни годишни увеличения заради непрекъснатата интеграция на допълнителни приложения, които, от своя страна, забавят и блокират системата. Таксата за ползване се заплаща всяка година. Чудно ли е тогава, че толкова много хора искат да заменят Blackboard с нещо по-ново и по-добро? Moodle и Blackboard са двете най-популярни онлайн учебни платформи за развиване на пълен онлайн курс, който да включва и мултимедийно съдържание.

Cloud-базирани LMS (системи за управление на обучението), като WizIQ LMS, eLearning247, Scholar LMS, Talents LMS. Осигуряват всички основни характеристики и предимства на традиционните LMS на по-ниска цена и с по-малък IT отпечатък без изискване за лицензиране.

Силни страни:

- Включва виртуална класна стая.
- Поддържа всички мобилни устройства Android, iPhone и IPAD навсякъде, по всяко време.
- Лесен за научаване, лесен за използване.
- Лека техническа поддръжка.
- Осигурява on-line плащане.
- Доставка фактури за учащи.
- Включва платежна система за дебитни карти, кредитни карти, PayPal, ApplePay, банкови преводи и повече.
- Вградени ресурси за изпитване и оценяване. Цялото техническо обслужване и актуализиране се извършва от продавача. Възможно е интегриране на записани лекции и живо онлайн взаимодействие. Приложенията дават възможност на всеки потребител да добавя своя собствена независима марка за унифициран потребителски опит. Поддържа всички популярни файлови формати: Word, Excel, PowerPoint, PDF, MP4.

- Конвертиране на слайдовете с дикторски текст към MP4 видео.
- Поддържа аудио (видео) запис, споделяне на документи, както и споделяне на екрана.
- Включва интерактивна бяла дъска.
- Включва медия плеър, за да осигури бърз, пълен екран видео.
- Поддържа анкети, въпроси и чат.
- Безплатни уебинари.

Не са за подценяване и **игровите приложения**, създадени с образователни цели, допълващи основните платформи, достъпни на всички видове мобилни устройства. В статията си „Играта в образованието – известното и неизвестното“ в списание на Софийския университет за електронно обучение авторката Вася Делибалтова разглежда различните ракурси, в които може да бъде видян феноменът на играта: философски, психологически и педагогически.

Българчетата по света имат добра практика на използване на всички горепосочени платформи в училищата, които посещават в съответните държави. Учениците показват интерес, заинтригувани са от методиката, фокусирани върху темите, които усвояват с лекота, поемат отговорността за собственото си напредване – търсят информация, творят проекти, стоят свързани, съревновават се и се мотивират. „Технологичното пристрастяване“ вече работи за подобряване на „образователната производителност“ в другата държава.

Прекрачвайки прага на българското училище, се налага връщане във време, отминало за техните стандарти и очаквания. Това поражда стрес, демотивация, липса на самочувствие в световната рамка. Българското училище зад граница е продължение на българския дом, свързване с българската държава.

За да бъде тази връзка желана, родното училище трябва да е толкова добро, колкото са очаква от него. Децата ни са технически готови да учат Вазовия език и литература по всяко време, от всяко място, стига да бъдат допуснати до правилните ресурси. Българската образователна система стои пред сериозен проблем – да се изравни със стандартите, които самите ученици ѝ поставят.

„Първото задължение на всяко правителство е да даде подобаващо образование на своите граждани“, казва Симон Боливар (Simón Bolívar). Всеки друг вариант е предателството на нашия дълг към нашите наследници. А задачата на учителя е само да помогне на ученика си да прояви своите знания чрез премахване на пречките по пътя му.

THE PLACE OF ONLINE LEARNING IN THE MODERN SCHOOL SYSTEM. ROADS FOR SUCCESSFUL TEACHING IN A VIRTUAL ENVIRONMENT

Abstract. The paper discusses the methodological challenges, which are faced by today's teachers in competition with high technology and social media to engage children's attention. Good practices are presented from the author's classroom along with web-platforms and applications that can be used in online learning.

The article discusses the economic advantages of using online learning methods.

✉ **Ms. Vanya Nalbantova**
"John Atanasov" School
Institute of Cyrillic Languages
Chicago, United States of America
E-mail: nalbantova@sbcglobal.net